

i tot. Els protagonistes, relacionant els costums dels indígenes, arriben a pensar-se que són ibers i que han arribat a Hispània; els indis, en justa correspondència, tampoc no tenen una visió gaire coherent dels nousvinguts.

La sala III és dedicada a Teotihuacan, concretament al mural de Quetzalcóatl, amb l'obra de Mitton Quetzalcoatl. També la sala IV aprofundeix en la cultura funerària d'una de les principals ètnies de l'Amèrica antiga, la dels maies, dels quals només se solen trobar restes funeràries, de manera que a vegades és difícil de reconstruir-ne la vida domèstica habitual; però, així i tot, s'hi han destacat les obres d'Hugo Pratt *Mu. El continent perdut*, i de Dominique Ite, amb *El testamento del dios Chac*.

Continuarem la visita per la sala V, dedicada a una altra de les principals cultures que, malauradament, van ser gairebé del tot extingides amb l'arribada dels colonitzadors espanyols. Es tracta dels asteques, amb els treballs d'Ibáñez, *El quinto centenario* de Mortadel·lo i Filemó; Carlos Trillo i Enrique Breccia, amb l'obra *Alvar Mayor*, i Tharrats i Andreu Martín amb *La guerra de los dioses*.

La sala VI és dedicada al Perú. Hi figuren les obres d'Hergé, *Tintín al temple del Sol*, o d'Oswald, *Camino a Esteco*. "Encara que l'obra d'Hergé, dins el seu estil pulcre de trets simplificats, denota una bona documentació prèvia, no vam voler agafar *Tintín a Amèrica* o destacar-ne aspectes com ara les

mòmies pre-colombines que es poden trobar a *Les set boles de cristall*, sinó que es estimem més l'es-

cena en què l'intrèpid reporter troba una tomba amb objectes funeràris, un dels quals molt semblant a un que tenim aquí exposat".

Finalment, la sala VIII, dedicada a les cultures de la conca de l'Amazones, on hi haurà situada l'obra d'Antonio Segura i Pepe González, *Una mujer llamada Mamba*.

L'Amèrica antiga és llunyana en el temps i en l'espai, desconeguda fins i tot des del punt de vista de la ciència, i és per aquest desconeixement que es pot unir la realitat —partint de l'expressió cultural d'aquests pobles exposada a les sales del museu Barbier-Mueller— amb la ficció i la fantasia de les històries que narren els còmics dins els calaixos d'aquesta mostra temporal. Tots, per cert, ben documentats històricament. G. M.

Dibuix de Manara a 'Verano indio', amb guió d'Hugo Pratt. Una visió de les relacions entre els indígenes de Nord-Amèrica i els primers colons europeus gens estereotipada.

Com aprendre a dibuixar en dos dies

Una de les propostes que habitualment té millor resposta del públic és el taller que munta l'escola de còmic Josó. Quatre dies per a començar a practicar-ne de valent i descobrir, en algun cas, una vocació amagada.

Sorgida ara fa vint anys a Barcelona, l'escola va ser una idea del dibuixant Josó, encara que no la va crear amb vocació de centre d'aprenentatge. Simplement, ensenyava a dibuixar els fills dels amics, fins que aquests van anar cridant més nens i així es va arribar a un punt en què es plantejà com un negoci. Fins aleshores poques sortides trobava l'infant que volia aprendre d'una forma seriosa la disciplina del còmic. Les escoles tècniques de dibuix o les acadèmies d'art anaven més enfocades al dibuix artístic, molt més contemplatiu o estàtic. Així, doncs, en el moment que sorgeix l'escola, ja

s'havia anat formant un públic potencial disposat a aprendre totes aquestes disciplines. "Pensa que, al final dels setanta —aclareix Josep M. Polls, cap d'estudis de l'escola i guionista reconegut—, van començar a arribar in comptables còmics estrangers que fins aquell moment la censura no havia permès. El panorama editorial, acompanyat per l'editorial Bruguera i el seu estil de còmic humorístic, es va veure amenaçat per un bon nombre de publicacions que practicaven uns altres estils, considerats més 'incorrectes'. Per primera volta, molta gent que se n'havia anat del país per poder publicar

veu una bona oportunitat de tornar i trobar un mitjà que li doni ple suport. Has de pensar que, el moment de màxima esplendor, va arribar a haver-hi fins a vint-i-tres revistes de còmic que sortien periòdicament i que donaven feina a un munt de gent. Amb el temps es va anar veient les que resistien i les que es quedaven pel camí, fins a arribar a l'actual eliminació de quasi tots els mitjans autòctons”.

És per això que a l'escola, al marge d'ensenyar les tècniques del dibuix i el guió, també miren d'inculcar a l'alumne el sentit profes-

sió. Han estat gent il·lusionada, això sí, amb moltes ganes de treballar. Però no professionals amb visió empresarial. Això ha fet que molts autors es relaxessin massa a l'hora d'assumir les responsabilitats de qualitat o de puntualitat i que els treballs no arribessin a temps. Llavors et trobaves que la revista havia de sortir amb tot de coses mediocres, perquè potser eren les úniques que tenien disponibles i a temps de publicar. És un peix que es mossega la cua: l'editor no paga gaire per la feina, i l'autor, pel que rep, tampoc no

JORDI PLAY

L'Escola de còmics Joso, de Barcelona. Els responsables del centre consideren que és molt difícil que els alumnes que surten d'aquestes aules es puguin dedicar professionalment al còmic.

sional de la feina: que l'aprenent sigui conscient que ha de lliurar la feina en els terminis previstos i que sigui seriós i metòdic, perquè allò pot arribar a representar-li una forma de vida. “Però és difícil, i més a l'edat dels nostres alumnes. No tothom que ve aquí té la idea de dibuixar per publicar: quan són tan joves no tenen inquietuds professionals. Però, malgrat tot, provem de reorientar-los i de fer-los veure que un dibuixant de còmic es pot integrar perfectament a molts sectors professionals, com el de la publicitat, fent *storyboards*, o del cinema. És clar que no serveix de gaire ensenyar una disciplina professional, si després les editorials et tiren la feina per terra. Mira, potser hi ha gent a qui no agrada això que diré, però, a Espanya, en aquest món del còmic, hi ha hagut pocs professionals de l'e-

vol matar-s'hi més; llavors l'editor en queda descontent i dona poc, i així continua el procés”.

Parlant d'estils i de modes, és inevitable abordar la qüestió del manga, no tan sols perquè en un cert moment la gent es va llançar com si s'hagués tornat boja a comprar qualsevol producte amb reminiscències japoneses, sinó perquè molt de jovent va voler iniciar-se a dibuixar aquesta mena de còmic, fortament influït pels seus herois. “Si haguéssim de fer cas dels qui llegeixen manga i penséssim que tots s'havien d'apuntar a dibuixar, tindríem un 90% de la gent dedicada a aquesta disciplina. Però això no ha passat mai, ni en el moment de més eufòria del gènere. Evidentment, el manga ha influït la concepció del còmic actual: va arribar a aturar la davallada absoluta del sector, però també va es-

devenir excessiu, tant per la gran quantitat de productes de tota mena que n'arribaven a produir les editorials, com pel públic, que només demanava aquest gènere. Semblava que havíem de ser japonesos per força. Ara, els qui defineixen el manga com una moda pasatgera, tampoc no la van encertar plenament. El mal és que tenim el vici d'empassar-nos moltes coses i molt de pressa, sense pair-les, i d'acabar oblidant-les al cap de poc, quan surt una nova moda”.

El taller de manga continua funcionant i tenint els seus adeptes, però el còmic s'ha d'entendre sempre com un plaer, potser una dèria personal, però mai fins a arribar al punt del fanatisme. “El *fan* del còmic va molt més enllà del simple lector; se sotmet molt als seus ideals, sembla que no hi hagi res més al món sinó el seu còmic favorit o el seu autor. Pel que fa a l'*otaku* fanàtic (seguidor compulsiu de manga), pot arribar a ser una persona sense coneixements tècnics, que únicament en sap molt, d'aquest tema, però només d'aquest tema. Domina la trajectòria de l'autor, les variacions del personatge, se'l fa seu i fins i tot li demana responsabilitats sobre les variacions el guió. La veritat és que em fan una mica de por”.

Sempre hi haurà qui es demanarà on són els professionals que han sortit de l'escola Joso, si realment van tan ben preparats i si tenen un nivell de qualitat tan alt. “Quan em demanen això, sempre els dic: i on són les revistes de còmic perquè hi puguin publicar? Les editorials allò que han de fer és produir més publicacions autòctones, i llavors tota la gent que s'ha format aquí començarà a fer coses. És una mica trist veure que una gent tan bona s'hagi d'exiliar per poder treballar en un altre país. No parlo pas d'exili físic, evidentment; avui dia pots continuar vivint a la teva caseta de sempre i enviar els treballs a l'altra punta de món. La realitat és que produïm molts autors, en proporció amb alguns altres països, i si tots aquests talents, els poguéssim canalitzar cap a unes feines concretes reals, seríem genials”. **G. M.**